

דף מא.

עין משפט א

הרמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ז ה"ה

עיין לעיל דף מ: עין משפט ו

עין משפט ב

הרמב"ם הל' איסורי מזבח פ"ב ה"ג

חֲטִיָּה הַחִיצוֹנוֹת * שֶׁנֶּקְבוּ אוֹ שֶׁנִּפְגְּמוּ אֶף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁאַר
מִקְצָתָן אוֹ שֶׁנִּגְמְמוּ אִם נִעְקְרוּ חֲטִיָּה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהָרִי
בָּעֵת שֶׁפּוֹתַחַת פִּיָּה וְצוֹנַחַת הֵן נִרְאִין חֲסֵרִין :

עין משפט ג

הרמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ז ה"י

אֲרַבְעָה רְאוּיִין לְהִיּוֹת בְּכֹל הַגּוֹף **ק** וְאֵלוֹ הֵן. מִי שֵׁישׁ בּוֹ
גָּרַב יִבֵּשׁ כָּל שֶׁהוּא וְזֶהוּ הַ (ויקרא כא-כ) (ויקרא

צ. כסף משנה: חטיה החיצונית וכו'. משנה שם (דף ל"ט) חטיו החיצונית שנפגמו
שנגממו והפנימיות שנעקרו ובספרי רבינו כתוב שניקבו ונראה שטעות סופר הוא אלא
שבסמ"ג מצאתי כמו שכתוב בספרי רבינו ונראה שנוסחא אחרת היתה להם וכתב סמ"ג
חטיה החיצונית יינציב"א בלע"ז ופנימיות הם שהשינים הגדולות קבועים בהם:

ק. כסף משנה: ארבעה ראויים להיות בכל הגוף וכו'. שם (דף מ"א) במשנה ואלו שאין
שוחטין עליהם לא במקדש ולא במדינה וכו' בעל גרב ובעל יבלת ובעל חזזית ובגמרא
[וגרב לא ופירש"י] וגרב לא [הוי מום גמור] והכתיב גרב באורייתא גבי עורת או שבור
וכו' וחזזית לא הוי מום והא כתיב ילפת באורייתא [גבי מומין] ותניא [גרב זה החרס ילפת]
זו חזזית המצרית וכו' בשלמא חזזית אחזזית לא קשיא כאן בחזזית מצרית כאן בחזזית
דעלמא אלא גרב אגרב קשיא גרב אגרב נמי ל"ק הא בלח הא ביבש לח מיתסי יבש לא
מיתסי ולא מיתסי והכתיב יככה ה' בשחין מצרים ובגרב ובחרס ומדכתיב ובחרס הרי גרב
לח אמור וקאמר אשר לא תוכל להרפא אלא תלתא [גרב] הוי דקרא [גבי מומין] יבש בין
מבפנים בין מבחוץ. דמתני' לח מבחוץ ומבפנים. דמצרים לח מבפנים ויבש מבחוץ. הרי
דחזזית המצרית וגרב יבש מבפנים ומבחוץ וכן לח מבפנים ויבש מבחוץ הווי מומין קבועים
ולח מבפנים ומבחוץ הוי מום שאינו קבוע ואם כן צריך לומר דגרב יבש שכתב כאן רבינו
היינו אפילו לח מבפנים ויבש מבחוץ. ומה שכתב וזהו הגרב האמור בתורה אע"ג דבגמרא
אמרו דקרא יבש מבפנים ומבחוץ דמצרית לח מבפנים ויבש מבחוץ לאו למימרא דמצרית

כב-כב) 'גָּרַב' הָאָמֹר בַּתּוֹרָה. מִי שֵׁישׁ בּוֹ יִבְלֶת שֵׁישׁ בָּהּ
 עֶצֶם וְזֶה הוּא (ויקרא כב-כב) 'יִבְלֶת' הָאָמֹרָה בַּתּוֹרָה.
 מִי שֵׁישׁ בּוֹ חֲזִזִית מְצֻרִית כָּל שֶׁהִיא וְהִיא חֲזִזִית קָשָׁה
 וְכַעֲוָרָה וְזוֹ הוּא (ויקרא כא-כ) (ויקרא כב-כב) 'יִלְפֹת'
 הָאָמֹרָה בַּתּוֹרָה:

עין משפט ד הרמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ז הי"ב

וְעוֹד יֵשׁ שֵׁם שְׁלֹשָׁה מוֹמִיִּין אַחֲרֵים וְאֵלוֹ הֵן. הַזֶּקֶן
 שֶׁהִגִּיעַ לְהֵיוֹת רוֹתֵת וְרוֹעֵד כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד. הַחֹלָה
 כְּשֶׁהוּא רוֹעֵד מִפְּנֵי חֲלָיו וְכִשְׁלוֹן כָּחוֹ. אֲבָל הַטְּרִפָּה כְּשֶׁר
 בָּאָדָם וּפְסוּל בְּבִהְמָה. וְכֵן יוֹצֵא דָפֶן כְּשֶׁר בָּאָדָם וּפְסוּל
 בְּבִהְמָה:

עין משפט ה הרמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ז הי"ג

הַמְּזוּהָם שׁ וְכֵהֵן שֶׁהוּא מְזוּהָם בְּזַעַתוֹ רוֹחֵץ וְשָׁף כָּל גּוֹפּוֹ
 בְּבִשְׁם וְעוֹבֵד. הִיָּה רִיחַ פִּיּוֹ רַע נוֹתֵן בְּפִיּוֹ פְּלִיל אִו

לאו היינו דקרא דגבי מומין דלא אתא אלא לפרושי מאי ניהו דמצרית ומ"מ כיון דמום
 קבוע הוא דכתיב אשר לא תוכל להרפא בכלל גרב דקרא דגבי מומין הוא. ומה שכתב מי
 שיש בו יבלת שיש בה עצם וזהו יבלת. שם בגמרא (דף מ':). ומה שכתב מי שיש בו חזזית
 מצרית. שם (דף מ"א) במשנה ובגמרא:

ר. כסף משנה: ועוד יש שם שלשה מומין וכו' והמזוהם. שם (דף מ"א) במשנה זקן
 וחולה ומזוהם ובספ"ק דחולין (דף כ"ד) ת"ר משיביא שתי שערות עד שיזקין כשר
 לעבודה וכו' עד שיזקין עד כמה א"ר אלעזר א"ר חנינא עד שירתת ופירש"י ידיו ורגליו
 רותתין מאין כח. ומ"ש אבל הטריפה כשר באדם ופסול בבהמה וכן יוצא דופן וכו'. משנה
 בסוף פרק מומין אלו (דף מ"ו):

ש. כסף משנה: המזוהם. כבר כתבתי בסמוך דבמתני' מיתני גבי מומי בהמה. ומ"ש וכהן
 שהוא מזוהם בזיעתו רוחץ ושף כל גופו בכושם ועובד היה ריח פיו רע נותן בפיו

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

זַנְגָבִיל וְכִיּוֹצֵא בָהֶן וְעוֹבֵד. וְאִם עָבַד בְּזֵהוּם זַעְתּוֹ אוֹ
בְּזֵהוּם פִּיּוֹ הָרִי חֲלִל עֲבוֹדָתוֹ כְּשֶׁאֵר אֵלּוֹ הַבְּעָלִי מוֹמִין
כָּלָם:

עין משפט ו הרמב"ם הל' איפורי מזבח פ"ד הלכה ב ג

הַרֹבֵעַ וְהַנֶּרְבַּע וְשֵׁה־מִית אֶת הָאָדָם ה' אִם הָיוּ שָׁם שְׁנֵי
עֵדִים הָרִי הַבְּהֵמָה אוֹ הָעוֹף נִסְקָלִין וּבְשָׂרָן אָסוּר בְּהִנָּאָה.
וְאִין צָרִיף לֹאֵמַר בְּאֵלּוֹ שֶׁהֵן אָסוּרִין לְגִבּוּהָ. וּבַמָּה אָמְרוּ
שֶׁהֵן אָסוּרִין לְמַזְבֵּחַ כְּשֶׁהָיוּ מִתְּרִין לְהִדְיוּט. כְּגוֹן שֶׁהָיָה
שָׁם עַד אֶחָד בְּלֶבֶד וְהַבְּעָלִים שׁוֹתְקִין אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים
אֶף עַל פִּי שְׂאִין עַד כָּלָל. הָיָה שָׁם עַד אֶחָד וְהַבְּעָלִים
מִכְחִישִׁין אוֹתוֹ הָרִי אֵלּוֹ מִתְּרִין אֶף לְמַזְבֵּחַ:

בְּהֵמָה שֶׁשָּׁחֲקוּ בָּהּ וְהִגִּיחוּהָ עַד שֶׁהִמִּיתָהּ אֶת הָאָדָם *
הָרִי זֶה כְּשֶׁרָה לְמַזְבֵּחַ מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּאֲנוּסָה. אִין הַבְּהֵמָה

פלפל או זנגביל וכיוצא בהן ועובד. בס"פ המדיר (דף ע"ה). ומ"ש ואם עבד בזיהום זיעתו
או בזיהום פיו הרי זה חליל עבודתו. כן משמע מדחשיב להו מומין בפרק ב' מאיסורי
מזבח מנה רבינו המומין המיוחדים בבהמה:

ת. כסף משנה: הרובע והנרבע ושהמית את האדם וכו'. במשנה בריש פרק התערובות
(דף ע') ובפ"ו דתמורה (דף כ"ח): ומ"ש היה שם עד אחד וכו'. בקידושין פרק האומר
(דף ס"ה ס"ו) אמר אביי אמר לו עד אחד שורך נרבע והלה שותק נאמן ותנא תונא וכו'
ומשמע טעמא מפני שהבעל שותק הא אם היה מכחיש אין העד נאמן:

א. כסף משנה: בהמה ששחקו בה והגיחוה עד שהמיתה את האדם וכו'. בפרק שור שנגח
ד' וה' (דף מ'): פלוגתא דרב ושמואל ופסק כרב דהלכה כוותיה באיסורי: אין הבהמה
נפסלת משום רובע וכו'. כתב הראב"ד זה המחבר דימה איסור מזבח וכו'. מ"ש ומתניתין
היא בנדה הוא בפרק יוצא דופן (דף מ"ה). ומ"ש ואולי אין מדמין שהרי נרבע על פי
הבעלים או ע"פ עד אחד שאינו במיתה ופסול למזבח י"ל דשאני התם שהביאה היתה
ביאה ואע"פ שלא נודע הדבר בשני עדים כיון שנודע על פי עד אחד והבעל שותק

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

נְפֹסֶלֶת מְשֹׁם רוֹבֵעַ אוֹ נִרְבָּע עַד שִׁיְהִיָּה הָאָדָם שְׂרָבָעָה
 בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד. בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין עַכּוּיִם [בֵּין]
 עֶבֶד הוֹאִיל וַיִּרְבָּעָה אָדָם נְפֹסֶלֶה. וְאִם הָאָדָם הוּא שְׂנִרְבָּע
 מִן הַבְּהֵמָה אֵינָה נְפֹסֶלֶת עַד שִׁתְּהִיָּה הָאִשָּׁה הַנִּרְבָּעֶת בֵּת
 שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד אוֹ יִהְיֶה הָאִישׁ הַנִּרְבָּע בֶּן תִּשְׁעֵי
 שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד:

הרמב"ם הל' איפורי מזבח פ"ג ה"ג

עין משפט ז

הַטּוּמְטוּם וְהָאֲנֵדְרוּגִינוּס = אֵף עַל פִּי שְׂאִין לָךְ מוֹם גָּדוֹל
 מֵהֵן הָרִי הֵן פְּסוּלִין לְמִזְבֵּחַ מִדֶּרֶךְ אַחֲרֵת לְפִי שֶׁהֵן סָפֵק
 זָכָר סָפֵק נִקְבָּה הָרִי הֵן כְּמִין אַחֵר. וּבְקִרְבָּנוֹת נֶאֱמַר

מהמינין ליה ליפסל מעל גבי המזבח אבל כשהנרבע פחות מכשיעור אפילו יש שני עדים בדבר אין כאן ביאה כלל וכיון שכן אין כאן נעבדה בה עבירה ואפילו אם תימצא לומר שהרובע נהנה לא מיפסלא משום הכי כיון שאין כאן ביאה דהוי ליה כמעשה חידודין דאע"פ ששניהם נהנים לא מיחייבי מיתה ולא מיפסלי מעל גבי המזבח. ומה שלא הזכירו בפרק יוצא דופן כשהבהמה רובעת לפחות משלש שנים משום דהיא מילתא דלא שכיחא כלל:

ב. כסף משנה: הטומטום והאנדרוגינוס וכו'. בסוף פרק על אלו מומין (דף מ"א) תנן דטומטום ואנדרוגינוס אין נשחטין לא במקדש ולא במדינה וחכמים אומרים אין מום גדול מזה. ומה שכתב הרי הם פסולים למזבח מדרך אחרת וכו' לפיכך אף העוף שהוא טומטום או אנדרוגינוס פסול למזבח הכי אמרי' בפ' המזבח מקדש (דף פ"ה) דטומטום ואנדרוגינוס דעוף מטמאים כגריס בבית הבליעה כלומר אם מלקה ופירש רש"י אע"פ שלא נאמר תמות וזכרות בעופות קסבר בריה בפני עצמה היא ואינה ספק זכר ספק נקבה עכ"ל. ואע"ג דרבי אליעזר פליג עליה בפרק על אלו מומין פסק רבינו כתנא דסתם ברייתא ואע"ג דתניא בתורת כהנים העוף שלא נאמר בו זכר ונקבה אין טומטום ואנדרוגינוס פוסלין בו לא חש לה רבינו משום דס"ל דרבי אליעזר היא ולא קי"ל כוותיה. ומ"מ יש לדון על הטעם שכתב רבינו שהרי לא נאמר זכר תמים בעוף וצריך לומר דה"ק כיון שלמדנו בקרבנות שהטומטום והאנדרוגינוס מין אחר א"כ בעוף ג"כ הם מין אחר והתורה לא הכשירה מהעוף אלא תורים ובני יונה ואלו אינם לא תורים ולא בני יונה:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

(ויקרא א-ג) (ויקרא א-י) (ויקרא ד-כג) 'זָכַר תָּמִים'
 ו(ויקרא ד-לב) 'נִקְבָּה תְּמִימָה' עַד שִׁיְהִי זָכַר וְדָאֵי או
 נִקְבָּה וְדָאֵית. לְפִיכָךְ אָף הָעוֹף שֶׁהוּא טְמֵטוּם או
 אַנְדְּרוּגִינוּס פְּסוּל לַמִּזְבֵּחַ :

עין משפט ז' הרמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ג ה"ו

וְכֵן הָרוּבֵעַ וְהַנְּרֻבֵעַ וְהַמְּקֻצָּה לְעִבּוּדָה זָרָה : וְהַנֶּעְבָּד אָף
 עַל פִּי שֶׁהֵן מִתְּרִין בְּאֲכִילָה הֲרִי הֵן פְּסוּלִין לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ
 שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב-כה) 'כִּי מִשְׁחָתָם בָּהֶם' כָּל שֵׁשׁ בּו
 הַשְּׁחָתָה פְּסוּל. וּבַעֲבֹרָה הוּא אוֹמֵר (בראשית ו-יב) 'כִּי
 הַשְּׁחִית כָּל בְּשָׂר'. וּבַעֲבֹדָה זָרָה כְּתִיב (שמות לב-ז)
 (דברים ט-יב) 'כִּי שְׁחַת עַמֶּךָ'. וְכֵן בְּהֵמָה וְעוֹף שֶׁהָרְגוּ
 אֶת הָאָדָם הֲרִי הֵן כְּרוּבֵעַ אוּ נְרֻבֵעַ וּפְסוּלִין לַמִּזְבֵּחַ :

דף מא :

עין משפט א.ב. הרמב"ם הל' בכורות פ"ב ה"ה

בְּכוֹר שֶׁהוּא אַנְדְּרוּגִינוּס ד' אֵין בּוֹ קְדֻשָּׁה כְּלָל. וְהֲרִי הוּא
 כְּנִקְבָּה שֶׁאֵין בּוֹ לִכְהֵן כְּלוּם. וְעוֹבְדִים בּוֹ וְגוֹזְזִים אוֹתוֹ

ג. כסף משנה: וכן הרובע והנרבע והמוקצה לעבודה זרה וכו'. משנה וגמרא בתמורה
 פרק כל האסורים (דף כ"ח). ומ"ש וכן בהמה או עוף שהרגו את האדם הרי הם כרובע
 ונרבע ופסולים למזבח. במשנה ריש פרק התערובות (דף ע"א):

ד. כסף משנה: בכור שהוא אנדרוגינוס וכו'. משנה בסוף פרק על אלו מומין (דף מ"א)
 ופסק כחכמים: נולד טומטום הרי זה ספק בכור וכו'. מימרא דר"ח שם. ומה שכתב
 בין שהטיל מים ממקום זכרות וכו'. הכי משמע התם בגמרא דלרב חסדא לא שאני ליה

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

כְּשֶׁאָר הֶחֱלִין. נוֹלַד טְמֵטוֹם הָרִי זֶה סֶפֶק בְּכוֹר וַיֵּאָכֵל
בְּמוֹמוֹ לְבַעְלָיו. בֵּין שְׁהֵטִיל מִים מִמָּקוֹם זְכוּרוֹת בֵּין
שְׁהֵטִיל מִמָּקוֹם נְקֻבוֹת:

שו"ע יו"ד סימן שטו פעיף ב ג

- ב. יוצא דופן והנולד אחריו דרך הרחם שניהם פטורים^ה, אפי' ילדה נקבה תחילה דרך דופן וזכר אחריה דרך רחם פטור. בכור שהוא טומטום הרי זה ספק בכור, ויאכל במומו^ו לבעלים, מ"מ אם הוא מטיל מים במקום זכרות שלו, בכור ודאי הוא^ז, וצריך ליתנו לכהן.
- ג. אנדרוגינוס הוא ספק בכור^ח, ויאכל במומו לבעלים.

בטומטום בין מטיל ממקום זכרות למטיל ממקום נקבות הרי זה ספק בכור וכמו שכתבתי בספר בית יוסף ליורה דעה. ובקצת ספרי רבינו כתוב הרי זה בכור בין שהטיל האנדרוגינוס ממקום זכרות ט"ס הוא וצריך למחוק תיבת האנדרוגינוס משום דההוא אין בו קדושה כלל וכך מצאתי בספר כתיבת יד. ויש לתמוה על רבינו שפסק דמטיל מים ממקום זכרות נמי ספיקא ויאכל במומו לבעלים והא בין לרב חסדא בין לר"ל זכר הוי והכי משמע דהוי לרבי אלעאי נמי. ונראה שטעמו משום דכיון דרב חסדא סתם ואמר דטומטום ספיקא הוא ולא מפליג הכי נקטינן ולא חיישינן למאי דאמרינן מטיל מים במקום זכרות כולי עלמא לא פליגי דזכר הוא משום דההיא דחייה בעלמא היא כי היכי דלא תיקום כתנאי:

ה. יוצא דופן משום שלא קידש ברחם, והבא אחריו משום שאינו בכור לכל בניה כי יש יוצא דופן לפניו. ש"ך ס"ק ו'.

ו. וזה שהוא טומטום לא הוי מום כיון שדרכו לקרוע. ש"ך ס"ק ח'.

ז. מסקנת הגמ' בבכורות מ"ב ע"ב.

ח. אע"ג דקיי"ל בריה בפני עצמו הוא ואינו לא בכלל זכר ולא בכלל נקבה, ולפ"ז לא הוי בכור ודאי מ"מ כיון דפליגי ביה הפוסקים שיש אומרים שהוא בכלל נקבה, וי"א בכלל זכר לגבי בכור הולכים בו לחומרא. ש"ך ס"ק ח'. ואינו נאכל אלא כשיוולד בו מום אחר שהוא קבוע ולא מה שהוא אנדרוגינוס. ש"ך ס"ק ט'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com